

ג-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת שלח

גנין 51 -

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 2170 'כלם אנשים' כשרים היו - מתי ולמה נתהפכו?
- 2174 מדוע התפלל משה רק על יהושע?
- 2178 השם שקוראים למקום או לאדם - משפיע
- 2180 מה התביעה על המרגלים?! - הם מסרו עדות לפי מה שנראה להם!
- 2189 מה התביעה על עם ישראל - הלא יש כאן י' מרגלים, כנגד ב' [יהושע וכלב]
- 2191 בזכות 'רשעי האומות' - ישראל קיימים
- 2200 מי זכה לתואר 'עבדו של הקב"ה' אברהם, יעקב, וכו' ונבוכדנצר! ...
- 2204 כמספר הימים אשר תרתם ... 'ארבעים יום' - הלא בשבת לא טלטלו הפירות, וממילא לא הלכו?
- 2207 'הננו ועלינו' כי חטאנו' - מדוע לא נתקבלה תשובתם?
- 2210 האם בכל המצוות עוסק במצווה - חשיב כאילו קיימה
- 2220 מדוע העלימו 'מן השמים' 'מצות תכלת' - לדורות אחרונים?
- 2228 העצה, לסמאות עינים של 'צה"ר דעירות' - מדוע לא עשו כך גם ביצר ע"ז?
- 2230 הציצית - 'חותם עבדות' בכגד - 'המילה' חותם עבדות בגוף

וצ"ל דבוודאי לא לקחו עמם הפירות במשך כל הזמן, אלא קצרו הפירות, ומיד והניחו במקום שמור, וכשגמרו לתור הארץ חזרו ונטלוהו עמם, או אפשר שרק בסוף מ' יום לקחו מן הפירות.

ובזה מיושב איך 'טלטלו' הפירות בשבת, הובא עה"פ (יד לד): 'במספר הימים אשר תרתם את הארץ' 2204.

אפס כי עז העם (יג טו)

כתוב (ירמיהו ט): 'חץ שחוט לשונם'.

אומר המגיד מדובנא: שדרך החץ למושכו כלפי המחזיק בו, וככל שמושך יותר, כך [אחר כך] 'יורה בכח גדול' - וכן הוא בלשון הרע, שככל שמרבה בשבחו, בסוף בא לגנותו, וכן עשו המרגלים שדברו בשבח הארץ - ואח"כ אמרו 'אפס כי עז העם'.

ויהס כלב את העם אל משה (יג טז)

בגמ' (סוטה לה), אמרו: כשפתח יהושע לדבר, אמרו אליו, וכי ראש קטוע ידבר, ופרש"י שאין לו בנים' ולפיכך אינו עתיד לקבל חלק בארץ.

וצ"ב, אדרבא הואיל ובלא"ה אינו עתיד לקבל חלק - אין לו 'נגיעות' לבא אל הארץ?

מסביר הרב אלישיב: דאיתא בגמ' (יבמות סד) שזכות א"י סגולה לבנים, ואמרו לו: משום שרצונך לזכות לבנים - על כן אתה אומר לנו לעלות לא"י.

כי חזק הוא ממנו (יג לא)

מדוע אמרו המרגלים: אפילו 'בעל הבית' אינו יכול - הלא ראו במצרים כיצד מהפך הטבע כרצוננו?

גמ' (סוטה לה): אפילו בעל הבית [הקב"ה] אינו יכול להוציא את כליו [לפנות ז' אומות מארץ ישראל].

וצ"ב, 'הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט', ואיך שייך לחשוב כך?

א"ק, תשובה, אם יאמר אדם שרגלו נקטעה לפני שנים רבות: 'אף אחד' לא יחזיר לי את הרגל, לא נאמר לו: 'מה תדבר'?! וכי אינך יודע שהקב"ה כל יכול?!

דוודאי הקב"ה 'כל יכול', אך כיוון שמנהיג העולם בדרך הטבע, בוודאי לא יעשה נס לאדם זה.

וזה הוא שאמרו המרגלים: דבארץ ישראל, שוב לא נונהג בהנהגה ניסית [כפי שהי' ממצרים ועד הנה], אלא נונהג בדרך הטבע, ולפיכך 'איך לנו סיכוי'.

כי חזק הוא ממנו (יג לא)

בגמ' (סוטה לה) איתא: דהתכוננו כלפי מעלה, וכך אמרו: אפילו בעה"ב אינו להוציא כליו משם, וצ"ב מדוע נקראים הגוים 'כליו'?

א"ק, וי"ל שתפקיד הגוים לשמור את ארץ ישראל מפני החיות, כדכתיב (שמות כג ל): 'מעט מעט אגרשנו מפניך פן תרבה עליך חית השדה', לכך נקראו הגוים כלים.

שלה לך (יג ב)

שלה לך 'לטובתך' - שע"י המרגלים יוכל לחיות עוד מ' שנה לטובתך, שע"י כך יוכל לחיות עוד ארבעים שנה.

האמור לעיל צ"ב דאם לא ישלח [עוד יותר טוב] ימנע חטא המרגלים, ויכנסו מיד לארץ [וגם משה יכנס, כי עדיין לא חטא במי מריבה שהיו לסוף מ' שנה]? (העירני בעמ"ס 'שמועת חיים').

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג טו)

מובא [?] שהי"ד של שרי עברה ליהושע, שואלים: מהיכן הביא הניקוד שו"א [לאות יו"ד, 'יהושע', הרי יו"ד ד'שרי' חסרת ניקוד]?

ומתריצים שהגיע מהסגול של "בן נון" שחסרו בו ב' נקודות ונהפך ל"בן".

הבמחנים (יג יט)

הואיל ויושבי מצר, סימן שחלשים הם - מדוע אמרו המרגלים: 'ערים בצורות בשמים'?

רש"י, אם חזקים הם אינם צריכים מבצרים.

א"ק, ולפי"ז תמוה - מדוע כשחזרו, אמרו 'ערים בצורות', דנמצא שיושבי הארץ 'חלשים, ובני ישראל יכולים לנצחם?' וי"ל: דמילתא דעבידא לגלויי הוא, ולכך לא רצו לשקר ולומר 'ש'אין שם מבצרים', אבל דאגו לעטוף את המילה 'בצורות' לפני ואחרי בהודעה 'שמכל מקום חזקים הם מאד' - ונמצא שהסימן שמסר להם משה אינו נכון [אמרו: לפני - אפס כי עז העם, באמצע - 'ערים בצורות' אחרי - 'ילדי הענק ראינו שם'].

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (יג כ)

שואלים, מה עם גול?

א. א"ק, אפשר שקנו במעות, 'לקחתם' ל' קנין [כמו, לקוח בכסף מעש"ש].

ב. אפשר שהחלו לרשת את הארץ וזהו 'והתחזקתם' - שתעשו חזקה וכיבוש [ואפשר שזה מש"כ יב"ע שתעשו חזקה], ועדיין צריך לי מקור, שאחר כיבוש, זוכים גם בפירות. [שוב אמרו לי שכן כתב החת"ס].

ג. אפשר שלקחו ממקום הפקר.

והימים ימי בכורי ענבים (יג כ)

בשם רבי שמשון מאוסטרופולי, 'בכורי' - ר"ל האותיות [המבכרות] המקדימות למילת 'ענבים' [בכתיב חסר], והוא סמ"אל שימי תמוז ואב [בין המצרים], הם ימים שבשליטתו.

וישאהו כמוט בשנים (יג כג)

האם נשאו המרגלים את הפירות במשך מ' יום

רש"י, משקל הפירות שנשאו לכל הפחות 40 סאה, צא ולמד מהאבנים שהקימו בגלגל [בזמן יהושע], ושם הי' משקל כל אבן מ' סאה.

וצ"ב, הלא 'דרך' מכפילה את משקל המשאוי, ואם בתחילת הדרך משקל התאנה 40 סאה - הרי כעבור מ' יום משקלה 400 סאה [כך הוא הרגשת הקושי כאשר נושא משא זמן רב].

וְנָהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הֵינּוּ בְעֵינֵיהֶם (יג לג)
רש"י שהיו אומרים [הענקים]: 'נמלים יש בכרם'.

צ"ב דבתורה כתוב 'חגבים' [שהם גדולים יותר מנמלים]?
א"ק, ואולי 'נושאי האשכול' היו כמראה החגב, שבטנו ארוכה
זה אורך האשכול, ויוצאים מבטן החגב רגלים - הם המוטות
עם האנשים המחזיקים בהם. ואותם שהחזיקו רימון ותאנה
[בלא מוטות], היו כנמלים.

כי לחמנו הם (יד ט)
מה הוא לשון זה?

אומר רג"ר רפאל אייזן ש~א, שרוב המאכלים נאכלים בכלים,
יוצא מן הכלל 'לחם' הנאכל ביד.

והנה כבר כתב רש"י עה"פ (דברים א): 'באו ורשו את הארץ',
אם לא שלחו מרגלים לא נצרכו ל'כלי זין'.

ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים (יד ז)

מה התביעה על עם ישראל - הלא יש כאן 'מרגלים, כנגד ב' [יהושע
וכלב]

'אל תיראו אותם כי לחמנו הם סר צילם מעליהם וה' אתנו
אל תיראו, ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים, ובהמשך
איאת העונש.

א"ק, וראוי לדעת מה התביעה על עם ישראל, הלא יש כאן
עשר נגד שנים*?

עוד יש ללמד זכות על עם ישראל, כי הבינו: שלארץ ישראל
יכנסו 'בלא ניסים' אלא 'בדרך הטבע', וסברו שכעת אינם
בדרגה גבוהה שיעשו להם ניסים וכו', [כאשר מסבירים
המפרשים מה היתה הטעות של המרגלים].

ונראה שכאן הוכיחו [בנ"י] את רצונם האמיתי, שהנהגה כלב
'מדבר יפה', אם אינם רוצים להאמין לו - שפיר, אבל 'למה
עם ידים'?! למה 'לרגום אותם באבנים'!?

* ואמנם בעדות 'תרי כמאה', אבל בכל אופן אין כ"כ טענה אם
מאמינים לבי' פחות מ'.

ויאמרו מבילתי יכולת ה' להביאם (יד טז)

אמר משה לפני הקב"ה: אם תשחטם במדבר, 'יאמרו מבילי יכולת ה'
להביאם אל הארץ' - צ"ב ועתה ש'מטלטלם במדבר מ' שנה, גם
יאמרו 'מבילתי יכולת'?

טענת משה: שיהי' חילול ה', אם יהרגו בני ישראל במדבר,
שיאמרו הגויים: 'מבילי יכולת ה' להביאם... וישחטם במדבר'.
וה' אמר לו: 'סלחתי כדברך', מחמת 'סיבה זו' שאמרת - שיהי'
חילול ה'.

א"ק, וצריך ביאור: ולמה עתה כשלא נכנסו לארץ ארבעים
שנה אין חילול ה'?! והלא עדיין יאמרו הגויים: "מבילי יכולת
וכו"'.
ויש לומר: דעתה כשמפרנס עם רב כזה במדבר, ארבעים שנה,
במקום שאין לחם ומים, לא שייך לומר: "מבילי וכו'" שהלא
הנס הוא 'כפל כפליים'. ובודאי ש'הקב"ה' שבידו לעשות כדבר
הזה 'להחיות עם רב' יכול להביאם לארץ [שהוא דבר קל
בהרבה והוא בדרך הטבע שעם כובש עם].

כל האנשים הרואים ... וינסו אותי זה עשר פעמים
... אם יראו את הארץ ... וכל מנאצי לא יראוה
(יד כג)

אומר הגרי"ז, שיש כאן ב' קבוצות: הראשונה - מבין כ'
ולמעלה, על כולם נגזר למות במדבר. השנייה - מגיל י"ג עד
כ', מי שנאץ - ימות במדבר.

במספר הימים אשר תרתם את הארץ יום לשנה ...
ארבעים שנה (יד לד)

'יום לשנה!' איה 'מידת הרחמים', לשלם על יום אחד של חטא -
שנה שלמה?

רבי איצלה מוואלוז'ין שואל: מה עם מידת הרחמים?! איזה
הנהגה זו לשלם על כל יום 'רבית כל כך גבוהה' של שנה
שלמה?

א"ק, ונוסיף עוד שאלה, נאמר דרך משל: אם היה ההילוך
בארץ ישראל עשרה ימים, כי אז העונש הי' נמשך עשר שנים,
ועתה כאשר הלכו במשך ארבעים יום?! מה הקשר של 'כלל
ישראל' לימים אשר המרגלים תרו את הארץ?

ומתוך שאדרכא מידת רחמנות שנו כאן - שהיו צריכים כולם
למות תוך ארבעים יום, ובזכות מידת הרחמים, נדחה העונש

למשך ארבעים שנה, באופן שלא ימות אחד מהם פחות מבין
שישים.

וכן אפשר ליישב [על פי היסוד של ר' איצלה - שיש כאן
מידת 'ארץ אפיים', ולא 'מידת הדין'], את השאלה השנייה,
והוא: שחטאם הי' 'קל יותר' - דהיינו שיכלו המרגלים לחזור
מיד, ולומר: 'לעם ישראל', 'אל תבואו לארץ! אין לנו מה
לחפש שם! וכשם שהמרגלים נמנעו מלחטוא ארבעים יום -
כך האריך הקב"ה אפו לישראל העונש ארבעים שנה.

וימצאו איש מקושש עצים ... כי לא פורש מה יעשה
לו (טו לב לד)

רמז נאה בשם הגר"א - על על ה' דברים שנתעלמו ממש - וסימנם
מנצפ"ך

[מתוך 'בנין עד'] מקושש [לא פורש מיתתו] / נוקב שם [רש"י,
שלא ידעו האם הוא חייב מיתה] / צלפחד [האם בנות יורשות
נחלה] / פסח שני [עמדו ואשמעה מה יצוה ה'] / כזבי [והמה
בוכים, בגמ' (סנהדרין פב) אמרו: שנתעלמה ממנו הלכה].

מקור ענין מנצפ"ך, הוא בגמ' (מגילה ב): מנצפ"ך ... שכחום
חזרו ויסודם [מנצפ"ך, הם האותיות שמשנתנה כתיבתם בסוף
תיבה].

ועשו להם ציצת (טו לח)

מדוע אין 'לועג לרש' בכך ששמים בגד כלאים למת?

א"ק, צ"ב מ"ש 'מצות ציצית' דאיכא 'לועג לרש' [וצריך
להכניס החוטים לתוך הבגד כשנכנסים ב'בית החיים'] -
לעומת 'תכריכים' בבגד המת, שמותר שיהיו של כלאים?

ואין לומר משום שבאופן ד'ליכא הנאת חימום' - כה"ג גם
בחי מותר, [דוה אינו] לפי שבגד כלאים 'של כבוד' [בלא
חימום] אסור בחי?

ואולי יש לחלק בין עשה - ל'לא תעשה' [ובל"ת ליכא לעג].
[וביתר ביאור] הנה כידוע הגר"א בשעת פטירתו 'הצטער
ביותר' על מצות ציצית, שהולכת ממנו, וכן המת מצטער על
שאינו יכול לקיים המצוה, וכמאמרם (אבות ד' ז): 'יפה שעה
אחת ... מעשים טובים מכל חיי העולם הבא'.

אבל לאווים 'לא איכפת' למתים [שאינם מצוים], וכמו שלא
איכפת לישראל כאשר יאמר לו ה'מלך' להדיוט: אני נשמר
שלא להרבות נשים וסוס.

על כנפי בגדיהם לדרתם (טו לח)

טעם שנענשו תלמידי ר"י ב"ר אילעי בחסרון בגד' - עד שהיו
צריכים ששה להתכסות בטלית אחת

א"ק, י"ל, דהואיל ונהגו שלא כדין: א. דהלכה כב"ה שמותר
כלאים בציצית. ב. וכ"ש שהוא במקום שרובם הורה להיתר.
לפיכך נענשו בחסרון בגדים, עד שהיו צריכים ו' להתכסות
בטלית אחת.

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים
אחריהם (טו טז)

עצה נפלאה לשמירת המחשבות

א"ק, הרוצה לשמור מחשבותיו בקדושה, יצבוט עצמו [בהסתר,
יד אחת צובטת יד השני' תחת השרוול, באופן שאין ניכר
הדבר מבחוץ] - בכל פעם שמגיע 'מחשבה רעה', ואחרי כמה
פעמים [עשר - עשרים] הראש בורח ממחשבות אסורות - כי
הוא התרגל שמחשבות אלו מביאות רק צער וכאב.

הפטרת שלה

כי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת.

צ"ב, א"כ כשנפלה חומת ירחו תחתיה, האיך הצילו את רחב?
וי"ל, שלא התפרקה החומה, ובאמת נבלעה רחב ומשפחתה
יחד עם החומה, ונכנסו בני' דרך הגג ירדו למטה והעלום.

שוב אמרו לי דאיתא במפרשים: שאותו מקום שהיתה גרה -
לא נבלע.

ה"נ מסתברא [שהחלק שלה לא נבלע], שהרי אמרו לה: לקשור
'חוט שני' בחלון, ואם נבלע הבית - האיך יראו את חוט השני.
אמנם אפשר, שבזמן שעמדו מול החומה, ראו את החוט,
ולפי"ז ידעו היכן לחפש.

להנצחות ובכל עיני הספר:

אימייל: 6916645@GMAIL.COM